

Coimisiún na Scrúduithe Stáit
State Examinations Commission

Leaving Certificate 2012

Marking Scheme

Estonian

Higher Level

HINDAMISJUHEND

I. ÜLESANNE kuni 30 punkti

Vasta küsimustele. Iga õige vastus annab 5 punkti.

Tähendusest arusaamine. Seleta lahti või asenda oma sõnadega antud sõnad ja väljendid.

1. Seleta oma sõnadega lahti järgmised sõnad ja väljendid: (5 × 1)
- a) tõekspidamine – *veendumus, arusaam*
  - b) ebausk – *väärusk, paganausk, ebausuga on seotud maagilised toimingud*
  - c) ratsionaalne – *mõistusjärne, kainelt asjalik, tunnete vähe ruumi jättev*
  - d) autoriteet – *mõjuvõimas (vaimselt), lugupeetud, tunnustatud isik*
  - e) välja juurima – *eemaldama, välja rookima, juurtega koos välja võtma*

Vasta teksti põhjal küsimusele, sõnastades loetu ümber oma sõnadega.

2. Kuidas mõjutavad paranormaalset uskumused inimeste käitumist? (8. lõik) (5)

Tihti hakkavad inimesed ebakindlas olukorras või kriisisituatsioonis, hirmus või teadmatuses tuleviku ees otsima abi kõrgematelt jõududelt ning uskuma meist endist sõltumatutesse teguritesse. Nii leiavad tegevust näiteks ennustajad, selgeltnägijad, nõiad, astroloogid.

3. Milliste tunnuste põhjal rühmitab autor paranormaalset uskumusi? (2. lõik) (5)

Autor jagab paranormaalset uskumused religioosseteks ja traditsioonilisteks uskumusteks. Religioossete alla liigituvad uskumused, mis on omased kristlikule mõtteviisile – näiteks uskumine Taevasse ja Põrgusse. Traditsiooniliste paranormaalsete uskumuste tunnuseks on vastuolu looduseadustega (nt selgeltnägemine, maagiline tervendamine, horoskoobid).

Vasta teksti põhjal küsimusele, kasutades oma sõnu ja täislauseid.

4. „Seega on ebaloogiline järeldada, et kuulumine ateistlikku idablokki oleks suutnud muuta uskliku meelelaadi ilmalikuks ...“ Selgita artikli 3. lõigu põhjal, miks autor nii arvab. (5)

Kommunistlik režiim püüdis usku igati maha suruda, pannes sellega aluse paranormaalsete uskumuste ulatuslikumale levikule. Siiski toimis see protsess kommunismimaades erinevalt – nt religiooni ja kristluse suhtes niigi jaheda suhtumisega riikides nagu Eesti ja Läti leidsid paranormaalset uskumused tõesti rohkem kandepinda. Samas jäid traditsioonilised religioossed maad nagu näiteks Poola ja Rumeenia usuvastasele survele vaatamata tihedalt religiooni ning uskliku meelelaadiga seotuks. Järelikult ei saa väita, et kõik postkommunistlikud riigid on ühesugused ja et neis kõigis suhtutakse religiooni ja paranormaalsetesse uskumustesse samal moel. Riikide religioosne taust on väga erinev.

5. „Religioossete tõekspidamiste austamine töötab ebausku suhtes kahte pidi – ühelt poolt on inimesed, kes usuvad jumalat, rohkem alid uskuma ka teisi teaduslikult seletamatuid nähtusi. Teisalt aga on sügavalt usklikud ning usku praktiseerivad inimesed vähem vastuvõtlikud teistsuguste nähtuste aktsepteerimisele ...“ (4. lõik). Selgita tekstile tuginedes, kuidas autor seda väidet tõestab. (5)

Autor tõestab oma väidet Ameerika ja Malta näite varal. Mõlemad maad on religioossed, ent suhtumine ebausku neis maades on erinev. Kuigi usk ei ole USAs enam nii rangelt praktiseeritav kui varasematel aegadel, on see endiselt tugev ja mõjukas. Ameeriklaste kultuuriline mitmekesisus ja muretu ellusuhtumine/moraal on religiooni karmust nõrgestanud ning inimeste vastuvõtuvõimet alternatiivsete uskumuste, seletamatute nähtuste ning müstitsismi suhtes suurendanud. See näitab, et usku kõikvõimalikesse paranormaalsetesse sündmustesse ja usku jumalasse on võimalik harrastada käsikäes. See teeb Ameerikast ühe ebausklikuma lääne riigi.

Malta seevastu on teise äärmusena jäikade usutraditsioonidega maa, kus järgitakse väga täpselt usulisi rituaale ja ettekirjutusi. Ettekirjutatud reeglitest kõrvalekaldumine läheb usu ja kristliku moraaliga vastuollu, ning see on põhjus, miks maltalased on ebausku suhtes suhteliselt vastuvõtmatud.

6. „... inimesed ei soovi uskuda keskset autoriteeti, vaid eelistavad midagi lokaalsemat ning konkreetsemat ...“ (7. lõik). Selgita nelja näite varal, kuidas selline nähtus Eestis avaldub.

(5)

- *Nõidade, pendlimeeste, tervendajate, ennustajate jm näol on tegemist konkreetsete isikutega, seetõttu saavad inimesed end nendega paremini samastada ning endale neisse uskumist paremini põhjendada.*
- *Uskumine paranormaalsetesse fenomenidesse veenab inimesi et nad on mõistuspärased ega usu millessegi ilma põhjuseta.*
- *Kõiksugu tervendajad ja imetegijad jätavad rohkem ruumi fantaasiale ja avardavad inimeste valikuvõimalusi oma probleemidele lahenduse leidmiseks.*
- *Eesti ebakindel ühiskondlik olukord, inimeste majanduslik ebavõrdsus ja teadmatus tuleviku ees muudavad eestlased igasugustele alternatiividele vastuvõtlikumaks.*
- (• *Eestlaste jahe suhtumine usku vaatamata paljudele aegade jooksul tehtud katsetele eestlasi religioonile lähemale tuua. Eestlased eelistavad uskuda paranormaalsete tegevusi ja üleloomulikke võimeid.*)

II ja III ülesande hindamisel arvestatakse järgmisi kriteeriume:

1. Teemast arusaamine ja sisu: teema on kandidaadi jaoks mõistetav ning ta on võimeline antud teemal mõtteid esitama – 30%
2. Teksti ülesehitus: kandidaadi lausestus on asjakohane, struktureeritud ja eesmärgipärane – 30%
3. Sõnavara ja stiil: kandidaadi keelekasutus on pädev oma mõtete selgeks ja lüüdlaskest esitamiseks – 30%
4. Õigekeelsus ja interpunktsioon – 10%

II. ÜLESANNE kuni 30 punkti

Umbes 100sõnaline ladus kommentaar, tõestamaks teksti sisust arusaamist.

Näiteks:

Eestlaste usul muinasjuttudesse on palju põhjusi. Kindlasti saab seda usku seletada näiteks infokülluse ja meedia rolliga, ajaloolise taustaga, jumalakauge maailmavaatega, rahva puuduliku koolihariduse ning vähese kultuurilise teadlikkusega kuni 19. sajandi keskpaigani, ateistliku režiimi usuvastase pärandiga, kaasaja ühiskonna ebastabiilsete majanduslike tingimuste ja ebavõrdsusega, eestlastele omase praktilisuse ja kaine mõistusega jne.

Lisaks saab muinasjuttudesse uskumist seletada ka näiteks üleilmastumise ja maailma avarumisega (maausu kõrval levivad kõikvõimalikud uusususundid ja spirituaalsed praktikad, nt New Age, Jehoova tunnistajad, saientoloogia, energiapüramiidid, feng shui), tarbimishulluse ja popkultuuri levimisega, inimeste kaugenemisega loodusest ja lääne ühiskonna tehislikkusega (nt looduslikud ravivõimed ja -meetodid on unustusse vajumas), elukeskkonna saastumisega, tänapäevaste terviseprobleemidega (nt ebatervislikud eluviisid, valed toitumisharjumused, haigused, uimastid, alkoholism, liigne kehakaal jne), rahvusliku konservatiivsuse ning umbusklikkusega kõige vastu, mis on uus ja teistsugune, inimeste rumaluse, lihtsameelsuse, kõleda kliima või tundetute kaasinimestega jne.

III. ÜLESANNE kuni 40 punkti

Vähemalt 300sõnaline sidus teemakohane kirjand läbimõeldud sisu, selge ülesehituse ning sorava lausestusega.

1. Lootusel on mitu nägu

2. Meie tänapäeva ühiskonnas on kõik keskendunud siia ja praegu

